

Мова як універсальний засіб спілкування. Основні норми сучасної української літературної мови.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Мова – явище суспільне, що виникає, розвивається, живе й функціонує в суспільстві.

Мова є універсальним засобом спілкування, мислетворення, інтелектуального та естетичного освоєння світу, нагромадження і збереження людського досвіду, а також умова подальшого поступу всього людства.

Мова – це система звукових, письмових знаків або символів, що служать засобом людського спілкування, мислительної діяльності, способом вираження самосвідомості особистості.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

НА ВСІЙ ТЕРИТОРІЇ НАШОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНСЬКА
ЛІТЕРАТУРНА МОВА ФУНКЦІОНУЄ В УСНІЙ ТА
ПИСЕМНІЙ ФОРМАХ

Писемна форма
літературної мови
функціонує у сфері
державної, політичної,
господарської, наукової і
культурної діяльності.

Усна форма літературної мови
обслуговує безпосереднє
спілкування людей, побутові й
виробничо-професійні потреби
суспільства.

Отже, мова – це дзеркало національної ментальності, важливий чинник консолідації народу, об'єднання громадян у державі для забезпечення їх економічного, політичного, правового та культурного життя.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Функції мови, як суспільного явища, відбивають особливості історії народу – носія національної мови, характер мовної ситуації в суспільстві.

Функції мови – це призначення, роль, завдання, що їх виконує мова в суспільному вжитку

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ МОВИ:

Комунікативна функція

- Найважливіший засіб спілкування;
- Засіб обміну інформацією в усіх суспільно-важливих сферах комунікації;
- Універсальний засіб спілкування.

Мислетворча функція

- Засіб людського мислення (конкретне й абстракте).

Номінативна функція

- Засіб називання усіх предметів;
- Процес лінгвалізації чи омовлення світу;
- Формує національний менталітет, культуру і духовність.

Пізнавальна функція

- Засіб пізнання світу та накопичення людського досвіду.

Ідентифікаційна функція

- Засіб ототожнення в межах певної спільноти;
- Відчуття спільності з попередниками, нащадками.

Культурологічна функція

- Фіксація культури кожного народу спершу відображається у мові;
- Реалізація на особистому рівні.

Естетичні функція

- Засіб творення позитивних емоцій та краси.

Експресивна функція

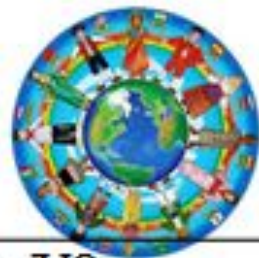
- Засіб вираження внутрішнього світу людини.

Національна мова – це мова, що є засобом усного й писемного спілкування нації.

Національною мовою української нації є українська мова.

Формування української національної мови відбувалося на основі мови народності в період інтенсивного становлення української нації (друга половина 18 – початок 19 ст.) як стійкої спільності людей, що мають спільну територію, економічні та політичні зв'язки, літературну мову, культуру.

Поняття «**національна мова**» охоплює всі мовні засоби спілкування людей – *літературну мову та діалекти.*

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Діалект (від грец. *dialektos* – розмова, говір, наріччя) – це різновид національної мови, вживання якого обмежене територією чи соціальною групою людей.

Соціальний діалект – відгалуження загальнонародної мови, вживане в середовищі окремих соціальних, професійних, вікових та інших груп населення, тобто має виразну корпоративно-групову форму його породження та існування.

Територіальний діалект – засіб спілкування людей, які об'єднанні спільною територією, елементами матеріальної і духовної культури, історико-культурними традиціями, самосвідомістю.

Наріччя – сукупність структурно близьких діалектів.

Сукупність усіх наріч – діалектна мова.

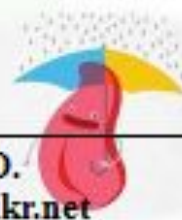
Літературна мова – унормована, загальноприйнята форма народної мови, яка відіграє провідну роль у складі національної мови.

За функціональним призначенням – це мова державного законодавства, засіб спілкування людей у виробничо-матеріальній і культурній сферах, мова освіти, науки, мистецтва, засобів масової інформації.

Мова професійного спілкування – це лінгвістично організована система мовлення, що використовується представниками певної галузі для спілкування в ситуаціях, які безпосередньо пов'язані з професійними аспектами.

Ефективне ділове спілкування базується на:

- знанні основ психології спілкування та теорії комунікації (вміння розбиратись у людях та будувати оптимальні відносини з ними);
- дотриманні етики ділового спілкування (дотримання норм та правил, що регулюють поведінку людей в процесі їх виробничої діяльності).

МОВА

- найважливіший засіб спілкування, засіб вираження думок та передачі досвіду сучасникам і нащадкам;
- система одиниць спілкування і правил їх функціонування.

Мовлення

- конкретно застосована мова, засоби спілкування в їх реалізації;
- лад слів, думок та почуттів.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

МОВА	МОВЛЕННЯ
ЯВИЩЕ ЗАГАЛЬНЕ *безпосередньо спостерігати неможливо	ЯВИЩЕ КОНКРЕТНЕ *можна чути, бачити, записати
ЯВИЩЕ ВІДНОСНО СТАБІЛЬНЕ, ДОВГОВІЧНЕ, ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТЕ * орфоепічні, орфографічні, лексичні та граматичні	ЯВИЩЕ ДИНАМІЧНЕ (РУХЛИВЕ), ВИПАДКОВЕ Й УНІКАЛЬНЕ *люди можуть припускатися помилок
ЯВИЩЕ ПСИХІЧНЕ *існує в мозку, у душах, у психіці людей, які становлять певну мовну спільність	ЯВИЩЕ ПСИХОФІЗИЧНЕ *крім психічного, має ще фізичний (фізіологічний) аспект
НЕЛІНІЙНА *ієрархічна будова	ЛІНІЙНЕ *розгортається у часі

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Стилїстика вивчає стилїстичну диференцїацїю мови, її функцїональнї (функцїйнї) стилї.

Це наука про виразовї засоби мови (говорити, ректи, мовити...)

Предметом вивчення стилїстики є закономірностї функцїонування мовних засобів у рїзних видах мовлення.

Основним поняттям стилїстики є **стиль** – сукупнїсть засобів, вибїр яких зумовлюється змїстом, метою та характером висловлювання залежно вїд мовленневої ситуацїї.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Функціональні стилі – різновиди літературної мови, які виокремлюються відповідно до колективно усвідомлених типів спілкування і функцій мови в різних сферах суспільної комунікації.

Виділяють такі стилі: офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовно-побутовий, конфесійний.

ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ СТИЛЬ

Офіційно-ділова лексика

Усне ділове спілкування

Писемне ділове спілкування

збори, наради

документи (ділові папери)

Однозначні слова: ухвалити, акт, довідка, позивач, домовласник, свідок, майно, затвердити

Лексика з погляду походження

Іншомовні слова:

протокол, кодекс,
біографія, інструкція

Власне українські слова:

оголошення, угода, звіт,
допит

ПРИКЛАД

Акціонерний комерційний банк «Аваль» повідомляє про продаж акцій банку третього випуску.

Реалізація акцій проводиться на таких умовах: номінальна вартість однієї акції – 100 грн; акції реалізуються пакетами по 100 шт. з курсовою надбавкою, вартість акції сплачується у національній валюті.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

ОЗНАКИ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

- **ПРАВИЛЬНІСТЬ** - це унормування мови на орфоепічному, лексичному, фразеологічному, словотворчому та стилістичному рівнях.
- **ТОЧНІСТЬ** - добір слів і речень з метою якнайточнішої передачі змісту висловлювання.
- **ЗМІСТОВНІСТЬ** - повне розкриття думки без зайвих слів.
- **ЧИСТОТА МОВЛЕННЯ** - це уникнення ненормативних елементів у мові (просторіччя, і суржик, діалектизми, жаргонізми, арготизми), мовних дефектів.
- **БАГАТСТВО МОВЛЕННЯ (РІЗНОМАНІТНІСТЬ)** - використання різноманітних мовних засобів, уникнення повторень слів, однотипних конструкцій.
- **ЛОГІЧНІСТЬ** - це правильність смислових зв'язків між словами і реченнями в тексті.
- **ПОСЛІДОВНІСТЬ** - виправданий планом висловлювання виклад теми.
- **ДОРЕЧНІСТЬ** - урахування адресності висловлювання, його сприйняття слухачем, читачем.
- **ВИРАЗНІСТЬ** - добір слів і речень з метою точної передачі думки.
- **ОБРАЗНІСТЬ** - оригінальність висловлювання, добір синонімічних відповідників, уникнення однотипності вираження думок.

Стилістика тісно пов'язана з культурою мови.

Спільне завдання – збагатити мову кожної людини, зробити її кращою, змістовнішою, правильнішою.

Культура мови – це розділ мовознавчої науки, що вивчає нормативність мови, її відповідність вимогам.

Культура мовлення – це дотримання мовцями ustalених мовних норм усної і писемної форм літературної мови та майстерне використання виражальних засобів мови залежно від стилю, жанру, типу мовлення.

Мовлення людини – це своєрідна візитівка, це свідчення рівня освіченості особи, її культури, а разом з тим – це і показник культури суспільства(антимайданівці...)

Мовні норми – це сукупність мовних засобів, що вважаються правильними і сприймаються носіями мови як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови і суспільства.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

ВИДИ НОРМ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Орфоепічні	Регулюють наголошування слів, а також вимову голо сліх та приголо сліх з вуків.
лексичні	Визначають можливості використання слова відповідно до лексичного значення та його відтінків, а також правила сполучуваності слів у реченні.
Морфологічні	Визначають літературні форми слів.
Синтаксичні	Визначають правила побудови словосполучень і речень.
Стилістичні	Визначають доцільність використання мовних одиниць різних рівнів у тому чи іншому стилі мовлення.
Орфографічні	Визначають правила написання слів.
Пунктуаційні	Фіксують систему правил уживання розділових знаків.

НЕПРАВИЛЬНО

співставляти

багаточисельний

малочисельний

співпадати

слідуючий

учбовий

на протязі тижня,

добре відношення

ПРАВИЛЬНО

зіставляти

численний

нечисленний

збігатися

наступний, такий

навчальний

протягом, упродовж тижня,

добре ставлення

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

НЕПРАВИЛЬНО/ПРАВИЛЬНО
згідно наказу
згідно з наказом
у відповідності з інструкцією
відповідно до інструкції
проректор по науковій роботі
проректор з наукової роботи
лекція по курсу ділового мовлення
лекція з курсу ділового мовлення

робота по сумісництву
робота за сумісництвом
не дивлячись на це
незважаючи на це
комісія по питанням
комісія з питань
при наявності
за наявності, у разі

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

СЛУЖБОВИЙ (ДІЛОВИЙ) ЕТИКЕТ

це є сукупність правил, пов'язаних з умінням тримати себе в суспільстві, зовнішньою охайністю, правильністю побудови бесіди і ведення листування, письменністю і ясністю викладу своїх думок, культурою поведінки за столом і в інших ситуаціях ділового спілкування.

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

Кожний державний службовець та посадова особа місцевого самоврядування при вступі на державну службу зобов'язується дотримуватися *«Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування»*.

Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 158 від 05.08.2016 року.

ВИМОГИ ДО ЕТИКИ МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ:

- намагайтеся уникати жаргонних слів і образливих виразів;
- умійте слухати інших і показувати, що Вам це цікаво;
- говоріть правильно й дотримуйтесь правил граматики в усному й писемному мовленні;
- правильно вимовляйте власні імена;
- усі службові таємниці зберігайте при собі;
- будьте дуже обережні з тією чи іншою інформацією, яку можуть почути товариші зі служби чи відвідувачі під час зустрічі чи телефонних переговорів, особливо якщо бесіда носить особистий характер.

I – МОВЛЕННЄВИЙ, АБО ВЕРБАЛЬНИЙ ЕТИКЕТ

регламентує словесні формули вітання, знайомства, поздоровлення, побажання, прохання, поради, запрошення, співчуття.

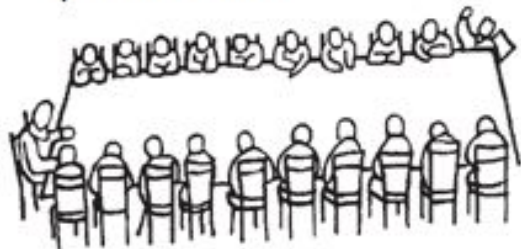
Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

II – МІМІКА ТА ЖЕСТИ, АБО КІНЕСИКА

Міміка, погляд, вираз обличчя свідчать про ставлення до співрозмовника

*важливе значення має розташування співрозмовників у просторі, дистанція між ними, фізичний контакт.

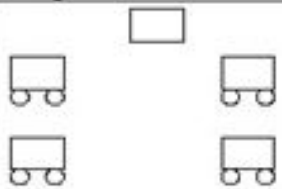
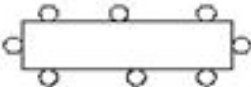
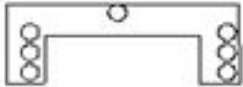

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

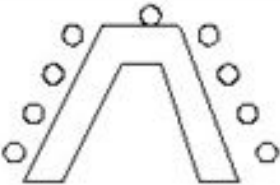
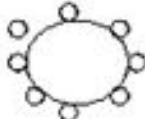
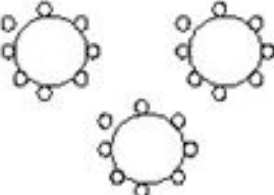
*до етикетної атрибутики належать одяг, головний убір, прикраси, подарунки, квіти тощо.

ПРОКСЕМІКА

Спосіб	Схематичне зображення	Коментарі
1. Аудиторне розміщення		Відокремлює оратора від аудиторії. Зворотний зв'язок ускладнений. Велике число учасників
2. «Конференція»		Офіційно. За субординацією. Може викликати конфронтацію, протистояння думок
3. «Підкова»		Сприяє взаємодії. Сприяє взаємодії. Доступний візуальний контакт. Гарні можливості контролю

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net

<p>.V – подібне розташування</p>		<p>Дозволяє створити атмосферу співробітництва між співрозмовниками при вкерівній ролі оратора</p>
<p>5. «Круглий стіл»</p>		<p>Поеднує людей, демократизує атмосферу обговорення проблем.</p>
<p>6. «Кабаре»</p>		<p>Для роботи маленькими групами. Можливі труднощі фокусування уваги</p>

Мостова Д.Ю.
 azm00177@ukr.net

КОРЕКТНІ ФОРМИ СЛОВСПОЛУЧЕНЬ

Приймати міри
Домовилися про наступний графік
Старий друг
Прийняти до уваги
Нанести збитків
Оточуюче середовище
Я рахую, що це слушне зауваження
Коментар відносно цього питання
І до цих пір нічого не відомо
Десять чоловік

Вживати заходів
Домовилися про такий графік
Давній друг
Взяти до уваги
Завдати збитків
Навколишнє середовище
Я вважаю, що це слушне зауваження
Коментар стосовно цього питання
Ще до сих пір/досі нічого не відомо
Десять осіб

Мостова Д.Ю.
azm00177@ukr.net